

Heidegger: Vom Wesen der Wahrheit [úvaha]

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[Heidegger: Vom Wesen der Wahrheit](#)

♦ poznámky, česky, vznik: 22. 11. 1972

♦ notes, Czech, origin: 22. 11. 1972

22. 11. 1972

Už v třetí kapitole mluví Heidegger o svobodě, přesně řečeno o tom, že být svoboděn vůči zjevnému v otevřeném poli je jedinou možností tzv. sebeuvolnění pro směr, pro závazný směr. Tam se hovoří německy o „Freisein zum Offenbaren einer Offenen“, tedy Freizeit zum ... Podobně to sebeuvolnění pro závazný směr zní německy „das Sich-freigeben für eine bindende Richtung“, tedy sich freigeben für... Už tohleto je strašně důležité, že se mluví o svobodě k něčemu, pro něco. České slovo „vůči“ někdy pro nás neznamená takovou pozivitu, nýbrž je to prostě pouhá vstřícnost, pouhá vztažnost k něčemu. Býti svoboděn vzhledem k něčemu. Ale tady nejde jenom o to „vzhledem k něčemu“ tak či onak, nýbrž svoboděn pro něco, svoboděn k něčemu. Je zjevné, že u Heideggera nejde o takové to běžné pojetí svobody od něčeho. Proto také ve 4. kapitole je zvláště pečlivě zdůrazněno, že vůbec nejde v té svoboda, která ponechává jsoucno být tím, čím jest, o nějaké pomíjení, opomíjení, lhostejnost, nepřihlížení k něčemu, vzdání se něčeho, zanedbání, nýbrž o pravý opak, totiž o sebeoddání jsoucnu. Tady ovšem musíme dodat, že ne jsoucnu vůbec a obecně, nýbrž sebeoddání jsoucnu zjevnému, tedy sebeoddání zjevnosti jsoucna. To je ostatně obsahem zase toho, co už jsme četli ve třetí kapitole, totiž že jde o svobodu vůči zjevnému v otevřeném poli. Tedy to sebeoddání jsoucnu je realizováno jako naplnění svobody vůči zjevnému v otevřeném poli. To jsoucno, jemuž se oddáváme, je jsoucno zjevné, a zjevné je pouze v otevřenosti, v otevřeném poli. Tam, kde se oddáváme zjevnému jsoucnu resp. zjevnosti jsoucna, tam v pravém a plném slova smyslu ponecháváme jsoucno být tím čím je. Ale nechat být tím, čím jsoucno jest, neznamená objektivnost. Co to je vlastně objektivita? To je de facto zkreslování, redukce, omezení jsoucna na objekt. Podobně nemůžeme identifikovat tuto otevřenou vztažnost, otevřené vztážením, vztahování k jsoucnu v jeho zjevnosti ani jako realismus. Neboť realismus je jenom jiným typem zkreslování, redukce jsoucna na věc, na res. My jsme v situaci, v níž nemáme předem vodítko, do jaké formy, do jaké podoby máme vtlačit jsoucno, jak je máme od základu chápat, s jakým předobrazem, Suchbildem, máme jsoucno vyhlédávat a vyhledávat, jakými prostředky pojmovými, myšlenkovými je máme uchopit. Nevíme předem, jaké je jsoucno a co je to jsoucno, nemáme v ruce míru, na nás je jenom jedině: abychom se otevřeli vůči zjevnosti jsoucna. A protože jsoucno se stává zjevným v otevřenosti, v otevřeném poli, máme se otevřít této otevřenosti, máme se otevřít otevřenosti otevřeného pole. To znamená, že tam, kde jsme nakloněni se oddat zjevnosti jsoucna, a tím kde jsme nakloněni se oddat jsoucnu samotnému, činíme to v očekávání, že jsoucno se zjeví, že se stane zjevným, a to zjevným tak, jak jest, v pravé podobě, v pravdě. Tedy naše nakloněnost k oddání, k sebeoddání jsoucnu je nesena očekáváním na pravdu, je spojena s nadějí, že nás pravdy osloví, tím že jsoucno se stane zjevným.

Bude užitečné, když si upřesníme ve svém vědomí, jaký je v Heideggerově pojetí rozdíl mezi člověkem a mezi každým jiným jsoucnem. Také člověk je jsoucno a sdílí vlastnosti a situovanost každého jednotlivého jsoucna se všemi ostatními. Ale v jedné věci se liší. Heidegger to naznačuje už tím, že používá odlišných termínů. Tak především každé jsoucno, jak čteme ve 4. kapitole, přechází do otevřenosti otevřeného pole. Ten překlad „přechází není nejšťastnější, německy to zní „hereinsteht“, a to je nesnadno přeložit, znamená to něco jako „stojí dovnitř“. Mohli bychom se zeptat, proč ne „vstupuje dovnitř“? Ale to má svůj hluboký důvod, proč Heidegger neříká „hereintritt“, nýbrž „hereinsteht“. Kdybychom použili slovesa hereintreten, tak musíme připustit, že jsoucno je aktivní vůči otevřenému poli, že svou iniciativou, svou vahou nebo svou nakloněností, svou hybností vstupuje, proniká, vniká do otevřeného pole. Ale tak tomu není. Čteme, že každé jsoucno přechází do otevřeného pole a jeho otevřenosti. Tedy nahradíme-li slovo „přechází“ oním „stojí dovnitř“, tedy: každé jsoucno stojí dovnitř otevřeného pole a dovnitř jeho otevřenosti. Ale za tím hned čteme dál, že toto jsoucno je neseno touto otevřeností, že ona (otevřenost) je jaksí nese s sebou. Odtud je zjevné, že jsoucno stojí, ale stojí dovnitř, protože je neseno, je neseno jako stojící. A je neseno tak, že stojí dovnitř. To je asi smysl toho zvláštního užití slov, jak je u Heideggera nacházíme. Mohli bychom do jisté míry také s určitou rezervou mluvit o tom, že otevřenost otevřeného pole vystavuje jsoucno do sebe, vestavuje. A jestliže vystavuje, vestavuje, strhuje, vtahuje do sebe. Je to otevřenost, která

vtahuje stojící jsoucno do sebe tak, že stojí v ní, stojí do ní. To je tedy to přečínání, jak náš překlad říká.

Naproti tomu o člověku Heidegger neříká, že stojí dovnitř, nýbrž že se vystavuje, nebo doslovněji vysazuje (ausgesetzt – čteme). Ovšem, zatímco na jedné straně jsou no „hereinsteht“, to je stojí dovnitř, člověk „sedí ven“, vysazuje se, je vysazuje se, je vysazen, vystaven. Ovšem Člověk se vystavuje tak, že ze sebe vychází. To je ten důraz onoho zvláštního psaní slova ek-sistence a ek-sistovat u Heideggera, které zavádí vedle normálního psaní. Pravda je, že naše stojí, vystavuje se, latinsky sto, stat je blíže tomu sto, sisto, ek-sisto než to německé aus ge-setzt, protože to souvisí se „sitzen“ – sedět. I když zase sedes a sisto možná také nějak souvisí. Člověk tedy stojí nebo sedí ze sebe, čili vychází ze svého sedění, ze své situace, situovanosti, vychází, přesahuje ji, trčí z ní ven, vyčnívá. A tím se liší od ostatního jsoucna. Jsoucno nevyčnívá, nýbrž stojí, nevychází ze sebe, zůstává v sobě. Je pouze vystaveno dovnitř, do otevřenosti otevřeného pole. Člověk ale je schopen aktivně se vztáhnout k otevřenému poli, a to tak, že sám ze sebe vyjde, že sám sebe přesáhne, že sebe vyčnívá. Bylo by zajímavé, podrobněji prozkoumat, v jakém vztahu je u člověka to, že stojí dovnitř jako každé jsoucno, neboť on je vskutku jsoucnem, a to, jak vychází ze sebe, jak se přesahuje a vystavuje se otevřenosti otevřeného pole. Na jedné straně touto otevřeností vtahován, vsazován, vystaven do této otevřenosti, ale na druhé straně sám se otvírá, sám se vztahuje k této otevřenosti otevřeného pole a oddává se zjevnému, které se stává zjevným v této otevřenosti. Snad to právě můžeme postavit do souvislosti s Heideggerovým poukazem k tomu, že ne člověk má svobodu, ale svoboda má člověka. Tedy je to svoboda, která se zmocňuje člověka a vtahuje jej do otevřenosti otevřeného pole specifickým způsobem, a je to tedy zřejmě také svoboda, která tímto způsobem se nezmocňuje každého jsoucna. Nejde tedy o rozdílnou kvalitu člověka, nýbrž – řekli bychom možná paradoxně a neheideggerovsky – o svobodu svobody, která se svobodně rozhoduje pro jsoucno člověka, aby jej vtáhla do otevřenosti otevřeného tak, že jej vytáhne z něho samotného (= z člověka) a že z něho učiní ek-sistenci, tj. jsoucno, které vyčnívá samo ze sebe. A v tom je základ onoho podstoupení od jsoucna, onoho odstupu, který zachovává samostatnost člověku, který zachovává jeho svébytnost, který zaručuje, že se člověk v oné odkrytosti odkrytého, zjevnosti zjevného neztrácí, i když se jí odevzdává, i když se jí oddává. Je to tedy zvláštní paradox, že teprve, dokonce teprve tehdy, když je člověk vytažen ze sebe samotného, tak tímto vytažením ze sebe, tímto překročením sebe se stává sebou samým.

PNP 22. 11. 72, 21.00–22.30

(přepsáno podle mg. záznamu) 05 -A4 B1 (28n.)